

Predavanja što ih je Lippert prije nekoliko godina u četiri ciklusa držao na radiu našla su poslije još više čitalaca nego u svoje vrijeme slušača. Ona rade o dekalogu (*Vom Gesetz und von der Liebe*), o blagdanima i svecima (*Von Festen und Freuden*), o objavama Božjim (*Von Wundern und Geheimnissen*) i o životu iz vjere (*Von Christentum und Lebenskunst*). U bezbroj zanimljivih perspektiva govori Lippert o odnošajima naravi i vrhunaravi, zakona i slobode, ideala i stvarnosti, milosti i rada, borbe i patnje, uživanja i odricanja, tijela i duše, pojedinca i društva, čovjeka i Boga. Nakon svih tih ozbiljnih pitanja — kao da je htio pokazati njihovo ljudsko naličje — počeo je pisati o »pustolovinama života« (*Abenteuer des Lebens*), o pustolovinama, koje se ne odigravaju u fantaziji djece ili mladeži egzotičnih tipova, nego koje su vezane za sam život kao takav: djetinjstvo, zavičaj, škola, zvanje, ljubav, samoća, demon, sreća, tuga, umiranje, Bog. Svaka od ovih riječi znači čitavo more kritičnih zadaća, koje se velikim dijelom rješavaju odvažnošću i smionošću pustolova.

Tek ovih dana izašla je knjiga »*Einsam und gemeinsam*«. Lippert sjedi sa nekolicinom prijatelja kod okruglog stola zabavljajući ih duhovitim razgovorima o pitanjima čovječje tajanstvenosti, naročito o individualnom i socijalnom značaju čovjeka u religioznom smislu. Tu se opet vidi, da je Lippert jedan od onih rijetkih pisaca, koji svojim sigurnim pogledom znaju prodrijeti do dna duše i zaviriti u najzabačenije kutiće. Lippertu je k tome uspelo, da svojom otmenom dikcijom drugima zorno priopći sve ono što je vidio i čemu se sam najviše divio; a to je bio Bog u duši čovjeka. Počivala sad njegova duša u Bogu!

Recenzije.

Florit Ermenegildo, Il Metodo della »Storia delle Forme« e sua applicazione al racconto della Passione, Roma, Pont. Ist. Biblico, 1935, in -8, str. 180.

Biblijski kriteriji nijesu podložni evoluciji, kako se krivo brane toliki racionalistički nekatolički bliciciste, koji dokazuju, da se ravnaju uvijek po istim načelima u shvaćanju sv. Pisma i njegovu tumačenju. S razloga, što napuštaju metode i izmišljaju uvijek nove. U tumačenju postanka Evandelja među protestantima ima mnogo, pače i oprečnih načela. Jedna među najnovijima postavila se na filozofijsko-psihologijska načela. Domovina joj je protestantska Njemačka, koja je metodu nazvala: »*Formgeschichtliche Methode*«. Pristaša je našla u Njemačkoj i vrlo malo u Francuskoj, samo pojedince među englesko-amerikanskim protestantima.

Metoda suponira, da je postojala primitivna predaja u fragmentima prije postanka naših Evanđelja. Fragmente su kasniji pisci sakupili i sastavili dva vrela: Marko oko 70 godine i Logia = Q. Ova primitivna predaja nastala je po psihologijskim zakonima u životu vjerske zajednice. Prvi i najglavniji zastupnici se razilaze: Dibelius razlikuje tri glavna oblika primitivne tradicije: paradigma, novelu i parenezu, Bultmann je blaži i daje druge oblike: apoftegma, riječi Gospodnje, predaju, ne fiksniranu, nego se pripovijeda i još uvijek mijenja. Inspiraciju i nepogrešivost ruše i niječu u svim oblicima.

Florit na str. 1 do 66. iznosi načela ove egzegetske škole. Još za pravo nije potpuno ni formirana jasno, kako pokazuje gornji primjer o nazivima i samoj stvari među Dibeliusom i Bultmannom. Već u prvom nastupu polemizira nova škola s principima katoličke hermeneutike, s kojom je uspoređuju. Ali ne s pravom. Jer dok su načela katoličke hermeneutike potpuno objektivna i priznata od svih iskrenih povjesničara, koji jednaka načela imaju upotrebljavati u tumačenju bilo prošlih događaja ili nauka, koji se podaje u historijskom okviru. Načela i izvodi nove škole je plasiranje potpunog subjektivizma. Vele, da je tradiciju u nauku i čudesima Kristovim stvorila prvotna zajednica vjernika. Najprije su se Gospodinu pripisivale pojedine moralne izreke, pa zapovijedi u ime Božje i napokon djela. Dakako sve je to bilo bez nadnaravne »natruhe«. Kasnija je generacija iz neke želje, da se njihov junak više proslavi, dodavala svoje zamišljaje i po malo pokvarila historijsku sliku Gospodina. I tvrde, da novom metodom mogu rasčlaniti čitava Evanđelja na početne elemente, dodatke i kasnije interpolacije, da se može vidjeti što je originalno od primitivne vjerske zajednice, što li pak djelo i dodaci raznih redaktora.

Neodrživa su ta načela pred činjenicom, da i profana vrela spominju Apostole kao očevice i svjedoke života, nauka i djela Isusovih. Formiranje neke predaje, nadalje, zahtjeva ipak stalno vrijeme. Dok naprotiv od smrti Gospodnje do prvih Pavlović poslanica, koje su napisane oko 50. godine pre malo je vremena, a da ne spominjemo još starije Matejevo Evanđelje, već prije 50-tih godina. U svim je tim spisima iznesena nauka o glavnim tajnama i djelima Isusovim. Zajednica još, ne stvara, novih misli ne daje; može se obično oduševljavati nad starim. Apokrifi su svi mladi od kanonskih Evanđelja. U njima se mogao razviti nauk, pa ipak nijesu historijska vrela života i djelovanja Gospodinova. Prvotna predaja mogla je u čemugod djelovati na stil Evanđelja (Oprez: samo u sporednim pripovijedanjima!), ali tim priznanjem još tumače nastanak samih Evanđelja.

Sva načela, koja slijedi ova metoda su isključivo aprioristička.

Florit je u prvom dijelu iznesao načela nove metode. U III. glavi str. 55. do 66. odgovara na pojedine pretpostavke o obliku i stilu, funkciji zajednice, analogijama i povjesti i obliku kulta. U drugom dijelu str. 67. do 159. niže autor, kako zastupnici metode apliciraju ta načela opisima evanđelista muke Gospodnje.

Dok drugi sistemi imaju neku osnovicu u sličnim događajima ili opisima, ova metoda, na oko nevina, sva je iskonstruisana, kako u termi-

nologiji tako u samoj stvari. Zato komparacija, koju pravi Florit str. 161. između ove i liberalne škole, ne čini mi se opravdana, i izgleda malo oslabljivanje sprijeda naglašenih (katoličkih) egzegetskih načela.

Dr Nikola Žuvić

1. **H. Bremond: Was würde Christus tun? Religiöse Charaktere.** 8°, XIII—302 S. Freiburg i. Br. (Herder) 1936. RM 3.80.

2. **M. Pfliegler: Vor der Entscheidung?** 8°, 147 S. Salzburg-Leipzig (Verlag Anton Pustet) 1936. RM. 2.90.

3. **G. Feuerer: Ordnung zum Ewigen.** 8°, 229 S. Regensburg (Verlag Friedrich Pustet) o. J. [1934]. RM 4.80.

4. **Ida Friederike Görres: Von der Last Gottes?** Neu bearbeitet und ergänzt. 8°, 102 S. Freiburg i. Br. (Herder) 1936. RM 3.—.

1. O čemu ova duhovita knjiga radi doznajemo iz podnaslova »Religiozni karakteri«, koji zapravo odgovara naslovu francuskog originala »Ames religieuses«. Naslov njemačkog prijevoda »Što bi Krist radio?« odnosi se samo na zadnje poglavlje o čudnom i pretjeranom religiozno-asketskom pokretu Clarka i Sheldona, članova takozvane slobodne evanđeličke crkve, u obliku njihovog »Društva kršćanskog nastojanja«. Knjiga je samo zbirka religiozno-psiholoških eseja sa motivima iz francuskog, engleskog i njemačkog kršćanskog života. Pojedini eseji su i utoliko zanimljivi, što nas поблиže upoznaju sa značajnim anglikanskim religioznim tipovima (John Keble, Edvard Thring) kao i sa priprostom pobožnošću jednog dijela narodnih slojeva u Francuskoj (Jean Maillefer) i u Njemačkoj (Oberammergau). Mjestimice ima zgodnih psiholoških analiza odnosno vrijednih psiholoških primjedaba, koje će i psihologiji religije kao znanosti dobro doći.

2. Pfliegler je u religijskoj pedagogici dobro poznat. U ovim svojim predavanjima govori o duševnoj ugroženosti današnjeg čovjeka. Raspravlja općenito o duševno-religioznoj krizi čovječanstva, o egzistencijalnoj filozofiji Martina Heideggera, o potrebi religiozne »odluke«, o današnjoj dušobrižničkoj situaciji, pa o duši proletarca. Samim značajem knjige tumači se, da se piščevi izvodi moraju smatrati »prirodnim« primjedbama, a ne sistematsko-naučnim izlaganjem. Ono što čitamo o apsurdnosti kapitalizma i marksizma (30—34, 93—100, 118—127, 137—145) diktirano je, kako mi se čini, od samog piščevog iskustva, to jest od njegovog dušobrižničkog nastojanja oko mladeži i radništva. U kritici Heideggerove egzistencijalne filozofije drži se pisac Heinemanna, Pfeiffera, Heima, pa naročito Delpa. Da je znanost u pogledu oblikovanja života sasvim kapitulirala, nije dokazano. Niti to slijedi iz mnogostruke duševne ugroženosti današnjega čovjeka. Prije bih rekao da se iz te ugroženosti vidi, da destruktivna snaga pozitivizma i materijalizma danas doduše slavi pobjedu nad masom, ali da će dobrim dijelom baš znanstveno spoznate vrijednosti morati da iznova o s v i j e s t e masu. Svakako je teško »čekati« kad prijeti opasnost. Međutim, treba strpljivo pratiti tempo i dinamiku kojima znan-